

МАТЕРИЈАЛИ

ЈОСИП БРОЗ ТИТО

ЗА ДОСЕГАШНАТА РАБОТА И ЗАДАЧИТЕ НА ПАРТИЈАТА (I)

Реферат, поднесен на Петтата конференција на КПЈ, одржана во ноември 1940 г. во Загреб

Другари и другарки!

Поминаа 6 години откако е одржана IV Партиска конференција, а 12 години откако е одржан IV Конгрес на КПЈ. Како можеше да се случи една револуционерна Партија да не одржува низ така долг период свои редовни конференции и конгреси, ке се види од понатамошното излагање во овој и останатите реферати.

Нашата V Партиска конференција има, од повеќе причини, големо историско значење како за понатамошната работа и развитокот на Партијата, така и за сиот работен народ на Југославија.

Таа, прво, има историско значење од чисто интерни партиски причини, бидејќи се одржува во периодот на силна пресвртница во работата и развитокот на КПЈ, во периодот на нејзиниот силен полет откако ги исчисти своите редови, откако ја преброди тешката долгогодишна внатрешна криза која, во вид на фракциски борби во врвовите, во вид на провокации, предавство, саботажа и т.н. ја попречуваше правилната работа и развитокот на КПЈ. Денеска можеме да констатираме полно единство на КПЈ, единство кон кое таа се стремеше низ сите 20 години на својот опстанок и кое го постигна благодарение на своите верни кадри и бескомпромисната борба против сите туѓи и антипартиски елементи.

Второ, оваа конференција има историско значење поради тоа што се одржува во времето кога со сета сила беснее Втората светска војна, кога се засилува фашистичката опасност во сите земји, кога во сите капиталистички земји па и во Југославија, страотно се засилува реакцијата и теророт над работничката класа, се заоструваат класните спротивности и се буди класната свест кај најшироките работни маси кои се подготвени под водството на КП да водат борба со својот класен непријател — капиталистич-

ките експлоататори, со непријателите на независноста на народите и напредокот: со фашистичките воени потпалувачи, за мир и поарна и по-среќна иднина.

Оваа Втора светска војна, која ја започнаа фашистичките освојувачи, на чело со Хитлеровска Германија, која е поправо само продолжение на минатата светска империјалистичка војна многу е пострашна, побезобѕирна и покрвава од минатата империјалистичка војна. Таа предизвикува вистинска пустош, бидејќи се води не само на фронтите, туку и во заднината, против цивилното население, против жените, децата, старците и т.н. Оваа војна се води до истребување и потполно уништување на цели големи градови и села, уништување на сето она што го создале човечките умови и работните раце. Оваа војна се води поради новата поделба на светот и потполното поробување на бројните, досега самостојни, мали држави и народи. Тоа го потврдува пропаѓањето на независноста на Чешка, Австрија, Албанија, Данска, Белгија, Холандија, Норвешка, Франција и др. Осовинската империјалистичка клика, сè потчинува на своите воени цели, таа не познава никакви неутралности на малите и слаби држави, не почитува ничија независност ниту било какви права на малите народи. Таканаречените тоталитарни империјалистички сили ја наметнуваат својата волја на малите европски народи дрско и брутално. И не само што ги потчинуваат економски, туку им наметнуваат и т.н. нов (тоталитарен) поредок. Силите на Оската веќе сега, додека војната се развива со полна жестина, кога сè уште се далеку од победа, трубат за некој нов поредок во Европа и светот, со кој сакаат да го усреќат светот, со кој мислат да го спасуваат дотраениот капиталистички поредок. Тој т.н. нов поредок не значи само продолжение на капиталистичкиот систем, туку и враќање кон најлошите методи на експлоатација на работниот народ, значи најбездушно експлоатирање на трудбениците од страна на капиталистите, под заштита на најцрната реакција, со помош на терор на реакционерните хорди, — значи средновековен мрак и ропство. Тој поредок значи најлош капиталистички систем со кој сакаат за себе да осигураат грабеж и владеење реакционерните финансиски олигархии во сите земји. Спротивностите помеѓу империјалистичките сили, затоа сè посиленото заострување на класните спротивности во секоја поодделна земја, борбата на масите, и веќе самото постоење на големата силна земја на социјализмот како надеж на сите угнетени, го попречуваат остварувањето на тој план, ама реакционерната капиталистичка клика во сите земји е единствена кога се во прашање нејзините класни интереси, таа со двете раце го прифаќа тоталитарниот капиталистички систем. Поради зачувување на своите класни интереси, капиталистичката клика не познава национални интереси, таа е анационална, таа ја продава независноста на својата земја само ако е уверена дека освојувачот ќе ги штити нејзините капиталистички интереси. Франција, Романија, Унгарија и т.н. се типичен пример кој тоа го потврдува. Југословенската капиталистичка клика исто така оди по тој пат. Од друга страна — гледаме огромен напредок во земјата на социјализмот, во СССР. Ја гледаме неговата доследна политика на мирот и заштитата на малите народи.

Во Југославија, како и во сите капиталистички земји, беснее сè по жесток терор над работничката класа и работниот народ воопшто, кој е решителен во одбраната на својот гол живот. Страотното сениште на гладот им се заканува на пошироките народни слоеви. Тоа е веќе тука, во одделните пасивни краишта: Далмација, Лика, Загорје и т.н. Воената шпекулација, лихварството, корупцијата — цутат во оваа земја, под заштита на режимот. Противнародната влада на Цветковиќ — Мачек прави сè народите на Југославија да ги впрегне во империјалистичката воена кола на осовинските сили, на грбот да им натовари дел од товарот на империјалистичката војна што тие ја водат, да станат робје не само на својата капиталистичка, туку и на владеачката олигархија на Берлин и Рим.

Но народите на Југославија се против предавничката надворешна и внатрешна политика на владата на Цветковиќ — Мачек. Работниот народ на Југославија е против владината дволична и поправо непријателската политика спрема Советскиот Сојуз, како што е противен и кон одвратната додворувачка политика спрема силите на Оската, која ссокојдневно доаѓа до израз во печатот, во постанките на режимот и т.н. Тоа го докажуваат многубројните демонстрации и судири во текот на последните месеци. Народите на Југославија не го сакаат фашизмот, не го сакаат тоталитарниот систем, не сакаат да станат робје на германската и италијанската финансиска олигархија како што никогаш не сакаа да се помират со полуколонијалната зависност што им ја наметнаа т.н. западни демократии по Првата империјалистичка војна. Народите на Југославија упорно бараат потпор на СССР, на земјата на напредокот и благосостојбата, на заштитницата на независноста на малите народи. Сиот работен народ на Југославија гледа со доверба и надеж во големата земја на социјализмот и готов е да се бори за тие свои барања.

*

Преминувајќи на извештајот и рефератот, потребно е уште еднаш да се подвлече дека овој реферат го опфаќа не само периодот од IV Партистка конференција, туку и периодот од IV Конгрес на КПЈ 1928 година. И тоа, прво, бидејќи оваа конференција по својот состав, по подготовките и бројот на делегатите од сите краишта на Југославија — ги надминува сите досегашни конференции; второ, бидејќи овде присуствуваат приличен број делегати на кои не им се доволно познати настаните во Партијата од досегашниот, најтешкиот период, и трето, што оваа конференција, поради сериозноста на ситуацијата, треба да претставува повеќе отколку обична редовна конференција, таа донекаде треба да замени Конгрес на нашата Партија.

Четвртиот конгрес на Партијата е одржан непосредно пред заведувањето на воената диктатура, т.е. во есента 1928 година. Овој конгрес е одржан во знак на внатрешна партиска консолидација, во знак на борбата против двете фракции, десната и левата, што ја, со помош на КИ, водеше верниот актив на Партијата на чело со загрепската партиска организација. Со помош на „Отвореното писмо“ со кое во пролетта 1928 година КИ се

обрати до членовите на КПЈ, почна мобилизација на сите кадри фракционерски незаразени и на Партијата предани за ликвидација на фракционерските и групашките борби, кои ја кочаа работата и развитокот на Партијата и на тој начин нанесуваа огромни штети на работничката класа на Југославија. Тој процес не одеше лесно; имаше цели организации кои стојеа под влијание на оваа или онаа фракција. Особено одеше тешко во Србија и Далмација. Во Србија десничарите отворено даваа отпор на „Отвореното писмо“ и се закануваа со расцеп на Партијата и синдикатот. За жал, периодот од публикувањето на „Отвореното писмо“ па до Конгресот беше прекус (сè на сè 7—8 месеци), за да може да се заврши работата на внатрешната консолидација на Партијата и самиот Конгрес темелно да се подготви. Ама внатрешната политичка ситуација — сè послатната реакција на големосрпската буржоазија заради запазување на владеачките позиции — од една страна, и — од друга — сè посиленото заострување на класната борба и националната борба (на Хрватите) и т.н., — бараше Конгресот да се одржи што покоро, за да ги дочека Партијата барем донекаде подготвено тешките борби со реакцијата, со воено-монархистичката диктатура која веќе тогаш можеше да се насети.

На Четвртиот партиски Конгрес присуствуваа и носителите на обете фракции, левата и десната. Конгресот најстрого ги осуди фракционерските борби, изискуваше од водачот на десната фракција, С. Марковиќ, да ги кризнае своите грешки. Тој тоа и го стори, ама, се разбира, само формално, бидејќи, штом се врати во земјата, продолжи со својата фракционерска дејност, па дури 10 години потоа беше откриен како непријател на Партијата и работничката класа.

Уште пред Конгресот, со публикацијата на „Отвореното писмо“ беше симнато старото раководство, составено од едната и другата фракција, и е поставено ново, привремено раководство. На чело на новото раководство беше Ѓуро Ѓаковиќ. Освен Ѓуро Ѓаковиќ, во раководството влегоа и некои нови млади луѓе, кои дотогаш не се експонирале како фракционери, но подоцна се пројавија како такви.

Четвртиот конгрес постави пред новиот ЦК важни задачи. Една од најважните задачи беше — консолидација на Партијата и наполна ликвидација на фракционерските борби. Понатака, прашање на организационото зацврстување и болшевизирање на Партијата. За жал, не можевме да ја набавиме резолуцијата и останатиот материјал од IV Конгрес за да се послужиме овде со него.

Една од најкрупните грешки беше паролата на т.н. вооружено востание. Водејќи курс на тоа т.н. вооружено востание, раководството бездушно и поправо злосторнички го жртвуваше малубројниот партиски кадар. Истакнувајќи ја таа парола, раководството воопшто не водеше сметка за субјективните, а камо ли за објективните услови. Тоа сметаше на некое спонтано движење на масите, со кои во она време, благодарение на секташтвото што цутеше во нашата Партија, воопшто не беше поврзана. Оваа парола ѝ нанесе на Партијата голема штета. Партијата е дискредитирана пред масите. Самото членство на Партијата исто така не беше убедено во исправноста на таа парола, но ја бранеше. Мнозина тоа ги деморализираше, како што

ти деморализираше поправо злосторничкото изложување на најдобрите кадри на крвниците од апаратот на воената диктатура. Изложувајќи го под удир на воената диктатура партискиот актив, без врска со масите и без масовни акции, Партијата бргу беше десеткувана и разбиена — за подолго време онеспособена за работа и било какви акции.

Во она време издадена е освен тоа и погрешна директива за создавање на т.н. нелегални синдикати, бидејќи беа забранети независните синдикати. Обидот со тие нелегални синдикати набргу претрпе крах. Раководството не само што решително се спротивставуваше на стапувањето на Урсовите синдикати, туку, уште повеќе, на пример во Словенија, нареди да се истапува од Урсовите синдикати. Таквата директива значеше поправо целосна изолација од работничките маси, таа значеше развивање и потпирање на секташтвото не само кај членовите на Партијата, туку и кај членовите на бившите независни синдикати и на останатите работници. По не така долго време се покажа дека таквата директива беше навистина крупна грешка, дека таа направи големи штети не само на Партијата, туку и на сета работничка класа на Југославија, бидејќи најголемиот дел на работниците остана неорганизиран и, во текот на тој период, препуштен на бездушното експлоатирање од страна на капиталистите.

Како што веќе спомнавме, Партијата претрпе тежок удар, беше скоро сосема разбиена: стотици и илјади партијци и симпатизери беа затворени, осудени и испратени на робија. Неколку десетини најдобри другари беа мачени и сверски испотепани од крвавите слуги на воено-диктаторскиот режим на кралот Александар и на Петар Живковиќ. Тоа беше билансот на неодговорноста, може да се рече — на злосторничката политика кон кадрите, на политиката на ставање под удар на класниот непријател на малубројниот партиски кадар, испраќање во борба на партискиот актив без врски со широките работнички маси. Виновниците на таа политика често зборуваа дека тоа беше херојски период на Партијата, бидејќи таа, иако слаба, се осмели да се фати во костец со понадмоќниот непријател. И точно е дека партискиот кадар одеше херојски во борбата, манифестирајќи ја со тоа само својата верност кон делото на работничката класа, својата дисциплина, готовноста за секаква жртва. Но, дотолку е потешка вината на тогашните раководни луѓе, кои сето тоа го искористија непромислено (доколку не беше и намерно) и целосно неболшевички ја оценија силата на Партијата и ситуацијата. Наместо дрдорена за вооружено востание, требаше да се фрлат сите сили на Партијата на поврзување со масите и по пат на масовни акции да се води борба со воената диктатура, како што тоа, како можно и точно, се покажа 6 години подоцна, кога диктатурата доби најсериозен удар од страна на масите.

Кон крајот на 1929 година преостанатите членови на раководството емигрираа во странство. Оттогаш па до 1937 година раководството на Партијата остана постојано во странство. Во странство се водела меѓусебни групни борби, додека конечно, кон крајот на 1932—1933, не беше сменето сето раководство, и поставено ново, привремено раководство. До 1933 година раководството немаше никакви врски, ниту укажуваше било каква помош на партиските организации во земјата, доколку тие, понекаде, се

обновуваа. Од 1929—1933 година работата на Партијата беше скоро сосема замрзната. Имаше ретки изузетоци понешто да се работи, како во Словенија каде, во некои места, партиските организации почнаа да се обновуваат веќе 1930—1931, или во Загреб и т.н. Тоа беа обично „диви“ неповрзани групи, како на пр. во Загреб групата на Трешњевка која го издаваше весникот „Црвена застава“, на чело со другарот Липовиќа кој покасно загина како херој во Шпанија. Организационото зацврстување на овие партиски организации одеше мошне тешко, прво заради тоа што раководните другари беа на мошне ниско теоретско и политичко ниво и неискусни во организационите работи, и — друго — поради тоа што на класниот непријател му појде од рака да уфрлува провокатори и шпиони во организациите, кои тогаш редовно ги провалуваа и ги издаваа партиските кадри на полицијата. Освен тоа, како што тоа веќе денес е познато, и во самите врвови на Партијата седеа непријателски елементи, па дури и шпиони, кои денеска веќе се разобличени и казнети по заслуга. Поради сето тоа настана оправдано недоверие спрема раководството во странство, а во самата земја општо недоверие на секој спрема секого; кое настана и поради тоа што при аспењата обично голем процент на луѓето се држеше пред класниот непријател недостојно, а често и предавнички. Тоа недоверие траеше со години, дури до пред две години, и нанесе огромни штети на развитокот на Партијата, иако тоа се засновуваше на доста важни причини.

Со доаѓањето на привременото раководство од 1932 година воспоставени се некои, иако слаби, врски помеѓу ЦК во странство и партиските организации во земјата. Воглавно тие врски беа воспоставени со словенечката партиска организација, додека Загреб и Белград беа поврзани преку т.н. повереници кои имаа слаби врски со партиските организации и слабо ја познаваа работата и приликите на партиските организации, бидејќи тие беа интелектуалци без врски со работничката класа и добро познавање на општата ситуација во земјата. Тие повереници му испраќаа на ЦК обично извештаи составени врз основа на раскажувањата во кафените и низ чаршијата, така што луѓето во ЦК обично беа неточно информирани, и врз основа на таквите неточни информации ја обавестуваа Ки и донесуваа одлуки кои, токму поради тоа, и беа, како што на другарите им е познато, така туѓи на самата стварност на теренот, кои често го оставаа членството во забуна, на кои членството, токму поради тоа, даваше отпор, и поради кои се оштетувааше политичкиот углед на Партијата и самото раководство.

Ова привремено раководство во странство, во кое, како што видовме, имаше и штетници и антипартиски елементи, ја спроведувааше донекаде линијата на Ки благодарение на некои предани другари, кои се наоѓаа во тоа раководство и доколку нивниот збор доаѓаше до израз. Но при спроведувањето на линијата на Ки и ова раководство правеше крупни грешки, кои тогаш беа несфатливи, но денеска, кога се знае дека во раководството седеа штетниците и агентите на класниот непријател, сосема се разбирливи како резултат на штеточинската работа на тие типови.

Овде ќе наведеме само неколку најкрупни грешки, кои покажаа дека тоа раководство во целина боледувааше, ако апстрахираме сè останато, и од секташката болест. Тоа, при општинските избори 1933 г., издаде директива

да се бојкотираат изборите, заради што настана големо незадоволство не само помеѓу членовите на теренот, туку и кај останатите работници. И таа директива беше акт со кој Партијата се изолира од масите токму во времето кога незадоволството на тие маси силно растеше спрема воено-монархистичката диктатура, кога беше потребно Партијата да истапи како организатор на сите прогресивни сили за борба против реакцијата на воената диктатура. Бојкотот на општинските избори значеше препуштање и водење на комуналната политика на режимските луѓе кои беа омразени кај сиромашните и средните селани. Втората погрешка со секташки карактер беше директивата за создавање т.н. ХНР и СНР, т.е. Хрватска национална револуционерна опозиција и Словенечка револуционерна опозиција. Таа директива доживеа брзо потполн неуспех бидејќи беше апстрактна, бидејќи не се засновуваше врз познавањето на вистинската состојба во селанското движење во Хрватска и Словенија. Таа беше секташка бидејќи беше достапна на еден мошне тесен круг луѓе помеѓу селаните и тоа само на оние кои се сметаа комунисти или беа симпатизери. Творците на ваквата директива не водеа сметка за тоа дека селаните во тоа време уште не беа разочарани во своите водачи, туку, обратно, тој период беше токму период на полет на таквите партии како што беше ХСС и другите, кои беа под удар на воено-монархистичката диктатура. И таа директива значеше изолација на Партијата од широките селански слоеви, а особено на оние другари кои работеа на село. Создавањето на таквата опозиција одозгора мораше да претрпи неуспех уште и поради тоа, што во она време Партијата стоеше многу слабо или никако и во организационен поглед, и по своето влијание на село. Тоа не беше ленинско-сталинистички пат на придобивање на широките селански маси како сојузници на работничката класа. Слично нешто беше и создавањето на т.н. РСО — Револуционерна синдикална организација внатре во Урсовите синдикати¹⁾, за што ќе се зборува во рефератот за синдикалното прашање. И тоа беше груб секташки начин на работа во синдикатите, кој го попречуваше создавањето на синдикалното единство, ги изолираше комунистите и останатите приврзеници на бившите независни синдикати, кои влегоа во Урсовото движење, од останатите работнички маси во синдикатите, кои беа уште под влијанието на социјал-демократските водачи. Тоа не беше правилно собирање на најдобрите елементи на кои Партијата би можела да се потпре при спроведувањето на линијата, туку повсџе личеше на некаков вид на нелегални синдикати. И тоа не беше ленинско-сталинско освојување на работничките маси под влијанието на социјал-демократските водачи и создавање на борбеното синдикално единство.

Ако на сето тоа го додадеме и бојкотот на изборите на Работничките комори, односно условно стапување во тие избори, тогаш се добива јасна слика дека тоа не беа случајни, туку намерни грешки кои ги правеа штетните елементи во раководството.

¹⁾ УРССЈ — Обединет работнички синдикален сојуз на Југославија во кој тогаш социјал-демократите имаа водечка улога и кој во тоа време беше најголема легална работничка организација.

Ете, тоа се неколкуте најкрупни погрешки кои тоа раководство ги направи во периодот на својата работа, т.е. 1932—1934 г., односно до IV Партиска конференција на 24 декември 1934 г.

Четвртата партиска конференција 1934 г. беше доста слабо подготвена; претходно беа одржани сè на сè две конференции и тоа Обласната конференција за Словенија и Обласната конференција за Хрватска, така што на Четвртата конференција беа присутни, со исклучок на Словенија и Хрватска, исклучително повикани, неизбрани делегати. Но наспроти сето тоа, таа имаше доста големо значење, бидејќи тоа беше прва конференција одржана во земјата по скоро 13 години, и тоа уште во времето на воено-монархистичката диктатура.

Слабоста на таа конференција беше и во тоа што на неа раководството воопшто не истапи самокритички по прашањето на некои свои најважни погрешни одлуки, освен по прашањето на бојкотот на општинските избори, — врз основа на што би биле извлечени поуки за идната работа. Понатака, на таа конференција воопшто не се постави прашањето за мобилизација на широките напредни сили за борба против реакцијата и фашизмот, иако фашизмот веќе под полна параа настапуваше, — т.е. не се поставуваше прашање за создавање на антифашистичкиот народен фронт. Прашањето за создавање на синдикалното единство и озгора беше поставено, но со многу огради. Зошто тоа беше така? Затоа што раководството сè уште беше доста одвоено од движењето во земјата, што не ги познаваше добро приликите, а на самата конференција немаше воопшто дискусија, односно делегатите не учествуваа во дискусијата, туку беа одржани само реферати кои мнозина не ги ни разбраа.

Веднаш по IV Партиска конференција беа распишани петوماјските парламентарни избори 1935 г. На тие избори требаше КПЈ да ја покаже својата сила и влијанието меѓу масите. Одлуката беше во изборите да се оди заеднички со социјал-демократите врз база на единствениот фронт. Во таа смисла беа и некакви преговори, но тие преговори се скршија по прашањето на носителот на листата, бидејќи социјал-демократите сакаа носителот на листата да биде Ж. Топаловиќ, а раководството сакаше тоа да биде некој од нашите луѓе. Раководството во таа прилика се покажа политички апсолутно недораснато. Во земјата пристигнуваа една по друга контрадикторни директиви кои при приготвувањето на самите избори правea неверојатна забуна помеѓу членовите на КПЈ. Врз основа на една директива на ЦК на Словенија беше разбиено единственото истапување на изборите со социјал-демократите. Покасно дојде директива да се оди самостојно на изборите, но настана, како што на другарите им е познато, целосна збрка околу тоа кој ќе биде носител на листата, така што и таа комбинација пропадна и тогаш дојде директива да се гласа за опозицијата, а некаде за социјал-демократите. Поради сето тоа силно опадна политичкиот углед на Партијата, а особено на раководството, — бидејќи Партијата го претрпе овој голем неуспех само благодарение на политичката неспособност на раководството.

Тогаш се одржува VII Конгрес на КПЈ. На VII Конгрес КПЈ учествуваа со делегати, 6 со полноправен и 1 со советодавен глас. Самата подго-

товка на КПЈ за овој историски конгрес на КИ не беше од страна на раководството, ниту доволна ниту правилна. Прво заради тоа што делегатите не беа избирани од страна на членството, туку определени од раководството, второ — од теренот, од земјата учествуваа сè на сè 3 делегати, а останатите 4 беа членови на ЦК, така што по завршувањето на Конгресот во земјата се вратија сè на сè 2 делегати, од кои едниот потоа беше наскоро исклучен од Партијата поради слабото држање пред полицијата. Spreма тоа Партијата ја немаше од таа делегација онаа полза што би ја имала да можеше делегацијата усно да го пренесе на членството оној огромен материјал кој можеше да се здобие во текот на еден месец — колку што Конгресот траеше. И така делегатите од VII Конгрес не беа оние што би ги толкувале и спроведувале одлуките на VII Конгрес и би ги конкретизирале спрема приликите во самата земја. Но без оглед на тоа, одлуките на VII Конгрес на КИ, кои што, со прилично задоцнување и во многу мало количество, стигнаа во земјата во вид на брошури на Димитров, Пик, Мануилски и Ерколи, имаа огромно значење за нашата Партија. Тоа беше целосна пресвртница во работата и развитокот на партиската организација на теренот. Дури одлуките на VII Конгрес на КИ го покажаа патот по кој нашата Партија мораше да оди и да се поврзува со масите. Работата на создавањето на Народниот фронт и работата во масовните организации навистина дадоа убави резултати, како што денеска гледаме. При спроведувањето на тие одлуки имаше тешкотии поради уште непререживаното секташтво. Секташтвото кај некои партиски организации доста долго го попречуваше спроведувањето на одлуките на VII Конгрес на КИ. Тоа беше отпрвин, подоцна се појави десната опортунистичка опасност, како што ќе видиме покасно од останатите реферати.

По VII Конгрес 1935 г. раководството, поради неговата политичка слабост, беше зајакнато со некои нови луѓе. Тоа зајакнување не беше најсреќно, бидејќи не само што не беше избегнато повторувањето на грешките, туку пак дојде до групашка борба во раководството, која дојде до израз во времето на априлскиот пленум 1936 г. Тој пленум беше одржан без известување и дозвола на КИ. Резолуцијата која беше донесена на пленумот, јасно покажа не само на постоењето на групашката борба на раководството, туку и цела низа на погрешни ставови и погрешна оценка на владата на Стојадиновиќ, погрешно поставување на прашањето за единство на работничката класа (единство само оздола) и т.н. КИ пак интервенираше со тоа што ги поништи одлуките на пленумот и самиот пленум го прогласи за неважечки, што, понатака, пак е сменето раководството и назначено ново, и, конечно, што решително е барано раководството да биде на терен, во земјата.

Ова ново раководство не премина (освен еден член) во земјата, како што тоа беше определено, туку и понатака остана во странство, каде што, по директива на тогашниот секретар Горкиќ, беше неправилно и штеточински организирано испраќањето на доброволците во Шпанија, при што дојде до познатата провала на онаа лаѓа со нашите доброволци и до апсење на многу луѓе, а Мук, некогашниот член на ЦК, ѝ нанесе на Партијата голем срам со своето предавничко држење пред полицијата.

Во јули 1937 Горкиќ е сменет и конечно разобличен како непријател. Со разобличувањето на Горкиќ и останатите поранешни раководни луѓе, кои се покажаа како непријатели на работничката класа, како шпиони и агенти на класниот непријател и т.н., нашата Партија беше силно компромитирана. По разобличувањето на тие луѓе беше јасно зошто нашата Партија во текот на 18 години не можеше да се развие и зајакне. Се разјасни зошто на класниот непријател постојано му беше возможно да открива и уништува цели организации на нашата Партија, се разјасни зошто класниот непријател скоро секогаш дознавал за најдобрите нелегални другари, кои доаѓале во земјата, и тогаш ги убивал: Дебељак, Б. Видас, Ага и мнозина, мнозина други. Се разјасни зошто во нашата Партија во текот на 20 години не се водеше грижа за изградбата на партиските кадри, за оспособување на нови раководни другари од редовите на работниците, поврзани со масите, израснати од масите и приврзани на делото на работничката класа. И двете фракции, десната и левата, го оневозможуваа развитокот на новите кадри.

Постојењето на фракциите и фракционерските борби во нашата Партија му овозможуваше на класниот непријател да уфрли во Партијата свои шпиони и провокатори. Во загрижената фракционерска борба во врвовите на Партијата учествуваа мошне активно и овие провокатори и шпиони. Тие ја помагаа и едната и другата фракција, но најчесто левата. Некои од нив беа откриени уште во текот на 26—29 година, како Н. Петковиќ (Селяк), Матовиќ, Белончек, Брезовиќ и други, ама главните останаа и се откриени и отстранети од нашата Партија дури 1937. Од тоа јасно се гледа улогата на тие провокатори и шпиони: потпалување на фракционерската борба, помагање на водечките штетници во Партијата и кочење на секоја конкретна револуционерна работа на Партијата, уништување на најприврзаните борци на работничката класа и нивното предавање во рацете на класниот непријател — оневозможување на развитокот и јакнењето на Партијата како авангарда на работничката класа.

Тие фракции и групи во врвовите, кои воде меѓусебна борба околу тоа кој ќе биде во раководството и при тоа се служеа со сите можни средства, беа, како што видовме, сепак во една работа единствени: систематски ја измамуваа Комунистичката интернационала, испраќаа неточни извештаи, беа неискрени и неточно ја прикажуваа положбата. Ако требаше нешто да се сокрие пред КИ, тие бргу создаваа меѓусебен гнил компромис. Еве само еден пример: по изјавата на самиот Горкиќ априлскиот пленум 1936 г. се одржуваше без знаење на КИ само затоа, за да се дојде некако до компромис, а во КИ да не се дознае дека воопшто имаше некоја борба.

Се поставува прашање: како беше возможно тие така долго да можат да се одржат во врвовите? Беше возможно, прво, заради тоа што долго време немаше едно здраво, способно работничко јадро — за што се погрижија овие водачи — кое би било кадро да води борба против тие туѓи елементи во нашата Партија. Дури во 1927—1928 година организацијата во Загреб почна да истапува единствено против двете фракции, по што следеше и интервенцијата на КИ. Второ: целиот тој период беше период на затишје заради привремената стабилизација на капитализмот. Немаше некои послини

заострувања на класните судирања така што во тој период беше тешко овие луѓе да се разобличат како контрареволуционери и агенти на класниот непријател. Но колку повеќе се доближуваше периодот на послните класни судирања, периодот на заострувањето на борбата на работничката класа со капиталистичките експлоататори, дотолку повеќе и тие се откриваа како туѓи елементи и штетници. Во поранешниот период тие беа носители на буржоаското влијание во Партијата, а сега се претворија во агенти и шпиони на буржоазијата во нашата Партија. Станаа туѓо тело во Партијата, кое не можеше да остане скриено ако сакаше да ја врши својата функција, и тие конечно беа откриени.

По откривањето на овие штетници и недоверието на КИ кон нашата Партија, кое врз основа на тоа произлезе, настанаа за Партијата тешки времиња. Не можеше да се стори да не бидат штетни сите туѓи елементи кои се беа прикриле во Партијата и кои веднаш ги кренаа главите, мислејќи дека е дојден згоден момент да се вовлечат во раководството. Тоа беа типови како Железар и други. Тие луѓе не само што настојуваа во странство со сите сили да ја попречат работата на другарите кои во таа тешка ситуација ги вложуваа сите свои сили да ја зачуваат Партијата од распаѓање, туку се поврзаа и со злогласниот Петко Милетиќ кој на робија под полна пареа работеше на обновувањето на фракционерските борби и отворено ги саботираше одлуките на ЦК, т.е. привременото раководство кое беше создадено во земјата во пролет 1938 г. со знаење на КИ и подоцна потврдено од КИ. Ова привремено раководство веднаш презеде остри мерки против сите тие типови. Ги исклучи од Партијата сите оние антипартистски и сомнителни елементи, презеде енергични мерки за средување на состојбата на робија со тоа што ги симна Какиќ²⁾ со Петко, што постави мандатор, односно комесар и конечно го исклучи Петко Милетиќ и неговите најзагрижени фракционери. КИ покасно, 1938 г., ги потврди сите тие мерки на раководството и му стави во должност да продолжи со решителна чистка на Партијата од сите туѓи, колебливи елементи, што беше утврдено во јануарската резолуција на ЦК од 1939 г., потврдена од КИ, и во „Отвореното писмо“ на ЦК во март 1939 г.

Ова привремено раководство свика во почетокот на јуни 1939 г. партистско советување на кое учествуваа претставници од сите покраини освен од Македонија. На тоа советување беа одобрени мерките на ЦК по прашањето за средување состојбата на робија и по прашањето за чистка на Партијата. По тоа, во есен 1939 г., повторно пред КИ е претресувано прашањето на нашата Партија и е донесена резолуција на КИ во која се укажува на некои слабости кои уште постојат во работата на Партијата и се потврдува политичката линија на ЦК.

Тоа воглавно е кусиот историјат за настаните во нашата Партија во периодот од 1928 г. т.е. од IV Конгрес па до 1938 г.

²⁾ Псевдоним за К. К. т.е. Комитет казнионе — Комитет на затворот.

РАБОТАТА НА СЕГАШНОТО РАКОВОДСТВО ОД КРАЈОТ НА 1937 ГОДИНА ДО ДЕНЕС

Основни задачи кои стоеја пред ова раководство беа, прво, да се исчисти Партијата од сите туѓи и опасни елементи и да се осигури нејзиното единство на тој начин, што ќе се мобилизира целиот партиски актив против секаков обид на групирање и фракционерство; второ — организационо да се зацврсне Партијата и да се оспособи таа навистина да стане водач и организатор на борбите на работните маси; трето — да се работи со сите сили на воспитувањето на нови раководни кадри, да се издигнуваат нови луѓе на раководни места и да се ослободуваат партиските организации од старите запуштени и непоправливи опортунисти и ликвидатори.

Оваа мошне значајна работа не беше лесна; на патот кон остварувањата на овие задачи наидуваа сè нови и нови пречки кои сепак беа совладувани благодарение на помошта на чесните и на делото на работничката класа предани активисти.

Прво што новото раководство презеде беше тоа што ги вложи сите сили за воспоставување и создавање на партиски организации во оние покраини каде што уште ги немаше, како на пр. во Македонија, Метохија, Босна и Херцеговина. И успеавме во сите тие покраини да воспоставиме партиски организации, и денес нема ниту една покраина во Југославија без партиска организациона мрежа и партиски форуми. Понатаму, партиското советување постави задача раководството да изврши реорганизација во некои покраини, како што тоа беше случај во Хрватска и Далмација. Во Хрватска, на пр., требаше да се симнат некои луѓе од раководството, бидејќи се утврди дека тоа раководство ја запоставило организационата работа за зацврстување на Партијата, дека неточно го известуваше ЦК за организационата положба на Партијата во Хрватска, дека направи цела низа крупни политички грешки, како на пр. за време на парламентарните избори 1938 г., кога ја прекрши одлуката на ЦК самостојно да се оди на избори, ги повлече нашите кандидатури и нареди да се гласа за Мачек. Тоа раководство падна под буржоаското влијание, се влечеше на опашот на ХСС-а и на тој начин работеше во интерес на непријателите на работничката класа. Тоа раководство постојано даваше отпор на партиската линија која ја одредуваше ЦК, не ги спроведуваше одлуките на ЦК по прашањето за одбрана на земјата во времето на „Аншлусот“, а и во времето на избувнувањето на Втората светска војна таа даваше отпор на оценката на ЦК за Втората светска војна и се стави во позиција на одбраната на Мачек, на самостојните демократи и останатите буржоаски странки. Сето тоа бараше ова раководство да мора темелно да се пречисти и да се постават во ЦК КПХ дисциплинирани, агилни и сигурни луѓе. Таа реорганизација во Хрватска вроди добри плодови. Денеска гледаме дека КПХ, од тоа време, организационо силно се зајакна, дека денес има организациона мрежа низ цела Хрватска. ЦК КПЈ на реорганизираното раководство постојано му даваше непосредна политичка помош, бидејќи задачата на тоа раководство беше доста тешка, наспроти мошните повољни услови за работа на Партијата во Хрватска.

Рак — рана на нашата Партија беше Далмација. ЦК на Хрватска не можеше да ја совлада работата на консолидацијата на Партијата во таа покраина и ЦК КПЈ мораше сам да ја земе работата во свои раце. Уште при првото чистење на Партијата 1937—38 г. таму беа исклучени некои недисциплинирани, фракционерски, троцкистички и сомнителни елементи. Беше поставено ново раководство од чесни и предани партијци, но неговата работа беше мошне тешка, бидејќи поранешните, исклучени елементи сè уште имаа голем број приврзеници, преку кои на сите можни начини ја попречуваа работата за консолидација на Партијата во Далмација. ЦК КПЈ испрати во Далмација двајца добри другари, како инструктори на другарите во Далмација за време на Покраинската партиска конференција. Освен тоа во Далмација отиде и еден член на ЦК КПЈ, под чие раководство се одржа окружната конференција во Сплит и Покраинската конференција за Далмација. На тие конференции беа поканети и некои незадоволници и приврзеници на исклучените, за да се чуе и нивното гледиште. На Окружната конференција во Сплит никој воопшто не се јави во одбрана на исклучените, а на Покраинската тоа прашање темелно беше претресено и еднодушно се одобрени мерките на ЦК по прашањето на чистење во Далмација. На тој начин конечно се успеа да се средат приликите во партиските организации во Далмација, каде 20 години господареа луѓе кои не сакаа или не ги знаеја организационите принципи на една партија како што е комунистичката. Тие луѓе намерно го занемаруваа воспитувањето на новите раководни кадри и денес, по дваесет години опстанок на нашата Партија, ние во Далмација најмногу сме скудни во добри и способни раководни кадри.

На оваа конференција се покажа и тоа, дека приликите беа затруени воглавно во Сплит, а дека во останатата Далмација состојбата беше здрава, партискиот кадар дисциплиниран и предан на Партијата. Далмација има најдобри услови во нашата земја за работа и развитокот на Партијата, па сепак во организационен поглед многу заостана, благодарение на исклучените елементи, кои имаа ликвидаторски став и ја саботираа изградбата на партиските организации на база на Келии. Освен тоа во Далмација, исто така, тие бивши раководни исклучени луѓе често даваа отпор на политичката линија на ЦК, ту се влечкаа на опашот на ХСС, ту пак заземаа крајно секташки став по одделни прашања. Опортунизмот и секташтвото од најлош вид постојано се преплетуваа кај тие луѓе. Во Далмација најмногу доаѓаше до израз анархистичкото гледање на организационите партиски прашања. Таа анархистичка наклоност и недисциплинираност кај мнозина други од Далмација ја потхрануваа горенаведените луѓе.

Освен тоа раководството упорно настојуваше да ја изврши задачата и по прашањето за создавање финансиска база на Партијата. Во тој поглед постигнати се исто така убави резултати, така што веќе денес некои покраини наполно самостојно се издржуваат. КПХ веќе плаќа и квота на ЦК, Србија исто така стои многу добро во тој поглед и ја плаќа квотата. Најлошо сè уште стои Босна и Херцеговина, која уште од време на време мора да се помага, потоа Македонија и донекаде Црна Гора и Словенија. За Словенија мораме да забележиме дека е доста лоша карактеристика на таа организација, за една од најконсолидираните и со повеќе-годишни конти-

нуитет на работа, фактот дека до денес не успеала во финансискиот поглед да застане на своите нозе и ги исполни своите обврски во тој поглед. Затоа овде треба да дадат свое објаснување и оправдување другарите делегати од Словенија.

Благодарение што се создадени финансиски средства, Партијата можеше посилно и посестрано да ја развие својата работа, како во организационен така и во пропагандистички поглед. Во периодот од две и пол години одржана е цела низа разни советувања на активистите по разни покраини. Благодарение на тоа, оваа наша конференција е подготвена подобро од било која конференција на КПЈ, па и од поранешните конгреси: одржани се многубројни месни, окружни и сите обласни конференции на КПЈ, низ кои поминаа околу 1500 делегати. Благодарение на тоа, ЦК КПЈ и останатите раководства беа во состојба во овој период да издадат огромно количество на разновиден нелегален материјал во вид на летоци, коминикеа, прогласи, билтени и орган на ЦК КПЈ „Пролетер“, органи на националните ЦК „Срп и чекиќ“, „Дело“, „Комунист“ и т.н. Ние до денеска не сме во можност да поднесеме извештај за точната финансиска состојба, бидејќи другарите уште не ни ги испратиле своите финансиски извештаи. Тоа, секако, треба веднаш да се стори по конференцијата, за да може да се прави точна контрола и преглед на приходите и издатоците на финансиските средства, како во поодделни партиски организации така и во целата Партија.

Во целиот овој период од 3 години ЦК КПЈ постојано го имаше пред себе, како најважна задача, организационото прашање — бидејќи тоа беше најслабата страна на нашата Партија. Без организационото зацврстување и проширувањето на партиските организации по индустриите и на село, по пат на создавање на партиските Келии, Партијата не можеше да биде вистински водач и организатор на борбата на работниот народ. Таа работа беше доста тешка, бидејќи се наидувааше на разни пречки кај извесни опортунистички елементи, кои беа заседнале во поодделни организации и на сите можни начини го оневозможуваа организирањето врз комунистичките принципи, т.е. создавање на Келии и разни форуми. Ние веќе ги спомнавме скршнувањата во таа насока во Хрватска и Далмација, ама слични скршнувања имаше и сè уште ги има и во многу други краишта. На пр. во Словенија, во Бела Краина, двајца — тројца такви стари непоправливи спортунисти до неодамна ја кочеа и отворено ја оневозможуваа секоја работа за создавање на партиските организации и Келии. Тие тоа го мотивираа со тоа, дека, од конспиративни причини, за Бела Краина е доволно да има еден форум од неколку луѓе кои треба да раководат со работата на Компартијата, која воопшто не постоеше; зборуваа дека е доволно, од време на време да се издаваат упатства, и сите ќе слушаат, божем сите селани се за комунистите. Овие луѓе тоа го правеа просто затоа што се плашеа од апсење — ако полицијата утврди дека во нивното место нешто се работи. Такви случаи имаше и во Далмација. Во времето на Обласната конференција во таа покраина се утврди, на пр., дека во некои места, како во Сињ, Трогир и т.н., постојеа некои месни комитети кои воопшто не работат, туку дури го саботираа создавањето на партиските организации во тие места.

Кога 1936—37 г. почна да се создава Странката на работниот народ, сите опортунисти се зарадуваа дека тоа ќе биде замена на КП и доаѓаше до тоа да ја присвојуваат компетенцијата на КП на поодделни сектори на работа. Белградските опортунисти доаѓаа во судир со партиските организации и го присвојуваа правото да раководат со синдикатите, со младината и т.н. Тие уште повеќе свикуваа некакви конференции и состаноци од разни опортунисти и ликвидатори, на кои отворено ги напаѓаа партиските форуми и одделните раководни луѓе од Партијата, и т.н. Во Далмација опортунистите исто така, сакаа, наполно да ја ликвидираат Партијата, и сите се собраа во таа странка на работниот народ, која требаше да им послужи како бусија од која ќе ја напаѓаат партијата и одделните другари, предани на Партијата и дисциплинирани. Тие установија и членарина за Странката на работниот народ, свикуваа, а тоа работат уште и денес, разни состаноци на кои донесуваа резолуции против Партијата и во полза на исклучените анти-партиски елементи, и т.н. Во Словенија, исто така, извесни опортунисти настојуваа да фатат корен во странката на работниот народ (Сојузот на работниците и селаните) и по тој пат да спроведуваат ситнобуржоаско влијание во работничката класа. Од овие неколку примери веќе се гледа дека сите тие, на работничката класа туѓи, елементи се стремеле по пат на таа странка да создадат база за борба против Партијата и да внесат ситнобуржоаско влијание во работничката класа. Сите тие одеа кон тоа да се ликвидира КП како авангарда на работничката класа. ЦК навреms ги откри плановите на тие елементи и презеде остри мерки против нив, мобилизирајќи го целиот партиски актив во борба против тој нов вид на штетноста.

Дека преку таа странка се отпочна со воведувањето на ситно-буржоаското влијание во работничката класа, најдобро ни потврдува и случајот во Загреб, каде токму преку раководителите на таа странка повеќепати с правен притисок и влијание на слабите и колебливите елементи во раководството на КПХ, како на пр. за време на парламентарните избори 1938 г., кога отворено се спротивставија на самостојното излегување на изборите, и на тој начин сторија голема политичка грешка и штета на работничката класа на Хрватска. Од сето тоа се гледа дека на Партијата ѝ се закануваше голема опасност токму од тие елементи кои се вовлекоа во Странката на работниот народ. Од сите тие причини решено е на тоа решително да се стави крај, поради новонастанатата политичка ситуација и сè поголемата реакција да не се создава Странката на работниот народ, туку сите сили да се посветат на создавање на единствена и силна КП, која ќе биде способна во сегашното судбоносно време да ги изврши своите задачи.

Но тоа прашање сè уште не е пречистено кај мнозина другари, иако ние и по уснен и писмен пат дававме упатства по прашањето на нашиот став за Странката на работниот народ. Другарите не разбраа дека во ова прашање се работи за силна пресвртница и прекин со старата пракса. Сè уште се создаваат или спомнуваат некои форуми на таа Странка на работниот народ, сè уште во таа странка имаат засолниште разни штетни и туѓи елементи кои тука се скриле и ѝ наштетуваат на Партијата, ровејќи меѓу работниците. Треба да се сфати дека решивме да ги ликвидираме само форумите на таа странка, кои се непотребни и штетни. Компартијата треба

да раководи со сите и веќе преку постојните одбори да ја продолжи работата за создавање сојуз на работниците и селаните. Тоа што веќе е создадено во масите, треба да се проширува и продлабочува, но и тука треба да се отстранат сите елементи кои се штетни и непријателски настроени кон нашата Партија.

Со оглед на тешката положба во која се наоѓаше Партијата 1937 и 1938 г. мораме да констатираме дека во поглед на акциите не е сторено онолку колку се можеше — наспроти тешките прилики. Еве пример: иако ЦК навреме даде директива за самостоен настап во парламентарните избори, сепак не беше сторено сè што можеше и што требаше. Ако ја изоставиме саботажата и опашкарството во Загреб, т.е. за Хрватска, ни во другите покраини не се постигнати задоволителни резултати. Најдобро испадна во Словенија, каде се одеше на избори, некаде самостојно, на пр. во работничките ревири, а на село во блокот на работниот народ, заедно со мачековците. Ние истакнавме 11 кандидати и 18 заменици. На изборите добивме приближно 10—12 000 гласови. Тоа секако за прв наш настап, по толку години и под такви тешки околности — јавно гласање и т.н. — не беше лош резултат. Најдобро секако ќе поминевме во Хрватска, да не беше она предавство. Тој саботерски акт на раководните луѓе во Хрватска, наиде кај широките маси на големо незадоволство и негодување, од некои места на провинцијата пристигнуваа писма со протест и барање објаснение. Работните маси не можеа да се сложат и да разберат таков пресврт кај водството на КПХ и кај т.н. иницијативен одбор за кој со мирна душа може да се рече дека беше дело на класниот непријател, макар и по посреден пат.

Во текот на овие три години сегашниот ЦК итно и навреме реагираше на сите поважни политички настани. Во пролет 1938 г., во времето на „Анцилусот“, ЦК заведе став по прашањето за одбрана на земјата и го објави во вид на проглас во целата земја. Тој наш став, врз основа на кој ние комунистите сме барале обединување на сите демократски сили заради одбрана на земјата и заради борба против реакцијата на режимот на Стојадиновиќ, придонесе мошне многу за популаризација на Партијата во најшироките работни маси на Југославија, придонесе многу за поврзувањето на Партијата со масите.

Втор мошне важен проглас беше по прашањето на Минхен во октомври 1938 г. И во таа прилика Партијата успеа да ги раздвижи најшироките маси во акција за помош на Чешка и за одбрана на земјата.

Сите тие акции се раздвижуваа на база на Народниот фронт, иако кај нас, во Југославија благодарение на врвовите на т.н. демократска опозиција и на социјал-демократските реакционерни водачи не беше возможно формално да се создаде Народниот фронт. Треба да се истакне дека Партијата, наспроти сето тоа, успеа да се поврзе со разни масовни организации, да се здобие со влијание во нив и масите да се уверат дека комунистите се навистина најдоследни борци за правата, слободата и независноста на народот. Не навлегувајќи во поопширно излагање за политичкото значење на создавањето на Народниот фронт, — тоа е задача по политичкото прашање, — напомуваме само уште тоа, дека правилната работа на Партијата, без

оглед на грешките и недостатоците на одделните организации и другари, навистина придонесе многу не само за популаризација на Партијата, туку и за политичкото оспособување на партиските кадри, за поврзување на Партијата со работните маси. Во таа работа, отпрвин, најчесто се правени грешки од секташки карактер. Во многу места другарите тешко се ослободуваа од таа стара болест на секташтво. Тоа дојде до израз во работата на класните синдикати, по прашањето за соработка со неklasните синдикални организации — ХРС, Југорас и т.н.

Во време на избувнувањето на Втората светска војна ЦК КПЈ веднаш заведе правилен став во оценката на таа војна. По избувнувањето на војната, пред нашата Партија поради новонастанатата ситуација се поставија голем број важни задачи. Требаше да се преориентира целосната борба и работата на Партијата. Се прекратуваа со било какво спогодување со врвовите на разните буржоаски, т.и. демократски партии, кои стануваа сè пореакционерни и беа агентури на англиските и француските реакционерни кругови. Пред нашата Партија, како и пред сите секции на КИ, беа поставени задачи како што се: борба за работните маси по пат на создавање на Народниот фронт одоздола, по пат на организација и водење на борби против фашизмот и реакцијата, борба за секојдневни потреби на масите, борба против скаптијата, борба против војната, борба за слобода и демократски национални права на работните и национално угнетените маси на Југославија.

Во документите на ЦК на нашата Партија се бараше неуморно разобличување на улогата на империјалистичките воени подбучнувачи. Требаше на масите да им се објаснат причините за војната и псевдодемократијата на англиските и француските империјалисти. Требаше да се разобличат и да се води неуморна борба против разните странски агенти кои со сета сила се трудеа да ја бутнат Југославија во војна. Требаше да се спречи народите на Југославија да се струполат во таа катастрофа. Нашата Партија во таа работа постигна убави резултати. ЦК издаде веќе четири коминикеа во кои е дадена линија за секој важен настан. Оваа година издадени се и неколку прогласи и други летоци на ЦК во огромно количество.

Во текот на овие три години се успеа, освен тоа, да се обезбеди печатењето на „Пролетер“ во земјата. Обезбедено е печатењето и на другите илегални органи, кои веќе ги наведовме. Издадени се многу разновидни брошури како легални, така и нелегални. Никогаш во нашата Партија не е печатен толку разновиден материјал како овие последни три години. Но сето тоа сè уште не е доволно ни оддалеку. Тоа е, сепак голем успех на нашата Партија во однос на она, што порано се работеше и се постигна, но за денешните потреби е многу малку.

Ако се свртиме наназад, ќе видиме дека нашата Партија имаше и во акционен поглед големи успеси, особено од минатата година. Партијата успеа да спроведе големи акции и демонстрации во есен минатата година против империјалистичката војна. Оваа година успеа исто така да организира и да води многубројни акции и демонстрации, како што е прославата на 1 Мај, каде што — како на пр. во Загреб — беше сопрена сета работа и движењето на трамваите. Успеа да изведе големи и многубројни акции по повод годишнината на Втората светска војна, од почетокот до крајот

на септември. Тие акции беа водени против светската војна, за мир без контрибуција, против скапотитјата, воените лихвари, за демократски и национални слободи и права, за воспоставување на тесна соработка и создавање пакт за взаемна помош со СССР. Во сите поранешни акции постојано и на прво место беше истакнувана паролата за воспоставување на трговски и дипломатски врски со СССР и т.н.

Во последно време се водат многубројни акции против скапотитјата не само во градовите, туку и по селата. Се основаат одбори против скапотитјата и се мобилизираат масовни походи пред општините и другите државни установи. Се организираат и се водат многубројни штрајкови за подобрување на тешката положба на работниците. Во сите тие акции нашата Партија денеска учествува како организатор и водач. Нејзиниот политички углед силно нарасна. Но во врска со спроведувањето на тие акции мораме да подвлечеме некои најзначајни грешки кои беа направени во некои организации. Така на пр. во Црна Гора некои другари, во мај оваа година, дадоа парола за демобилизација, за кршење на дисциплината, за бегане и дезертирање од војска и т.н. Таа парола ѝ нанесе големи штети на Партијата во Црна Гора, бидејќи нејзиното дејство имаше лоши последици: ја изолира Партијата од еден дел на работните маси, бидејќи непријателите на Партијата, заради таа парола, ги обвинува комунистите дека се во служба на италијанската империјалистичка клика и т.н., која токму во тоа време почна да ги истакнува своите претензии спрема Југославија. Поради тоа беа загрозени цела низа луѓе кои беа обвинувани како предавници на земјата и т.н. Народот не ја прими оваа парола, таа му беше туѓа во времето кога се почувствува загрозен однадвор. Другарите кои таа парола ја форсираа забораваат дека во тоа време ситуацијата беше поинаква отколку во есен 1939 г. кога избувна војната, кога паролата против мобилизацијата беше правилна и нужна. При сето тоа другарите се покажаа и недисциплинирани, бидејќи, кога ЦК им укажа на таа грешка и потреба итно да се исправи, тие се упуштија во полемизирање со ЦК со доста недругарски тон. Погрешно беше исто така прогласувањето на генералниот штрајк во Далмација, во Сплит, без претходна темелна подготовка. Во некои места, како на пр. во Словенија и т.н., другарите како што е правилно, почнаа поенергично да работат на организирање акции против скапотитјата и т.н., но ќе беше погрешна тенденцијата, која кај нив веќе ја имаше да се организираат и спроведуваат политички акции по секоја цена и да се предизвикуваат непотребни крвави судирања, кои што ги сака и самата реакција за да зададе удар на работничката класа и да ја обезглави борбата на работниот народ во иднина. Освен тоа ни надворешните услови не се погодни за таквите судирања, ниту Партијата сè уште доволно ги мобилизирала широките маси за таа борба. Спрема тоа, пред нас стои задача во прв ред, да организираме економска борба, борба против скапотитјата, борба за национални права на работниот народ, за независност на земјата, за соработка со СССР и т.н., и во текот на секојдневните економски борби, по пат на штрајкови и т.н., ги мобилизираме широките работни маси за политички борби.

Во текот на овие три години ЦК даде од себе сè што можеше. Политичката линија беше правилна низ целиот тој период и токму тоа многу придонесе угледот на нашата Партија така да порасне.

Слабоста на ЦК беше во тоа што недоволно ја обезбеди техничката страна на навременото доставување на своите материјали до некои оддалечени партиски организации. Во тој поглед ЦК уште стои доста слабо, и една од првите задачи на раководството ќе биде таа слабост да ја совлада. Исто така сметам за потребно да се спомне дека на ЦК лежи вината што не им посвети доволно внимание и не им даде доволна политичка и организациона помош на партиските организации во Босна и Херцеговина. Веројатно дека другарите делегати и самите ќе изнесат некои приговори кои секако многу ќе придонесат во иднина да се посветува уште повеќе внимание на сите тие прашања во сите партиски организации на Југославија.

(Превел од српско-хрватски Душко Станимировиќ)